

www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
Gigi Griffis
THE EMPRESS

Carica Sisi je delo fikcije inspirisano istorijom. Pored dobro poznatih istorijskih figura, istorijskih događaja i stvarnih lokaliteta koji se pominju u ovom delu, a koji nisu upotrebljeni kako bi promenili fiktivnu prirodu ovog dela, sva ostala imena, likovi, mesta, dijalozi i događaji plod su mašte.

The Empress ©/™ Netflix 2022. Used with permission. Originally published in the United States by Zando, LLC. www.zandoprojects.com.

Inspirisano Netflix serijom *The Empress*

Translation Copyright © 2022 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-04518-5

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

C A R I C A
S I S I
T H E   E M P R E S S

Đ I Đ I   G R I F I S

Preveo Vladan Stojanović

VULKAN
IZDAVAŠTVO

Beograd, 2022.

*Za moje sestre, po krvi i izboru:
R. J., Nataliju, Saru i Dejvid*

Na divljim talasima Severnog mora,

Voljeni,

Ležiš opružen;

Proždrala sam te zalogaj po zalogaj,

Pokrivenog solju i penom.

– IZ DNEVNIKA VOJVOTKINJE ELIZABETE BAVARSKE

1853.

PRVI DEO

JEDAN

ELIZABETINA USPANIČENA I BESNA MAJKA JE KAO OLUJA PLATNA I rakiye divljala po kući, dovoljno glasna da probudi i mrtve.
„Sisi!“

Znala je da Elizabeta mrzi taj nadimak. To je bilo dečje ime – i služilo joj je kao izgovor da se prema njoj ponaša kao prema detetu.

„Gde si, Sisi?“ Majčin glas se približavao.

Elizabeta se krila iza elegantne nebeskoplavе zavesе, koja je sezala od poda do tavanice, u salonу s raskošnim plavim plišanim stolicama i tvrdim podom od orahovine, oličenjem bogatstva majčinog ukusa. Ostatak kuće nije mnogo odstupao od toga: zasvođeni prolazi i golubljeplava vrata, posteljina u bojama dragulja, topli drveni podovi pokriveni tepisima. I sve se to vrtložilo u cveću ili preplitalo s lozom.

Elizabetina osmogodišnja sestra Špac zavukla se iza zavesе, pored nje. Zaverenički je čutala. Elizabeta je podigla obrve i položila prst na usne usplahirene sićušne sestre. Ali nije morala da je podseća na tišinu. Dobro je poznavala igru skrivanja od mame. Samo što se Helena odnedavno uozbiljila i prestala da je igra.

Elizabeta je nevoljno zatvorila oči na tu misao. Sestra ju je koliko juče ukorila, rekavši joj da je vreme da odraste. „Zvučiš kao učitelj“, odgovorila je Elizabeta, ne trudeći se da obuzda izliv razočaranja. Helena zbog toga pola dana nije govorila s njom.

„Si-sil“, ponovo je povikala majka. Rastavljala je njeni ime na slogove kao da će je na taj način izmamiti iz skrovišta.

Znala je da je majka namerila da uradi nešto s njenom kosom. Zamisljala je sledeća dva sata svog života: *Mirno sedi, Sisi! Ne vropolji se, Sisi!* *Pusti da ti cimamo glavu u svim pravcima i bodemo te ukosnicama, Sisi!* Nikad nije bila dovoljno dobra, čak i kad je radila sve što je majka zahtevala. I disanje je smatrano vrpoljenjem. Svako nehotično namigivanje tumačeno je kao negodovanje. Elizabeta se trudila – *stvarno se trudila* – kad ju je vojvoda poslednji put posetio radi veridbe, ali je epilog na kraju bio isti: majka je bila besna, a vojvoda je otisao.

Danas će se radije sakriti.

Protrljala je palac po gustoj svilenkastoj tkanini zavese. Povetarac ju je zagolicao po potiljku. Dopratio je kroz otvoren prozor iza nje. Sve tri devojčice pele su se na taj prozor kad su igrale žmurke – i kad god im je brzo bekstvo bilo neophodno. Pretpostavljala je da se Helena više ne spušta niz lozu u travu zato što je izgubila želju za avanturom. Od nje se očekivalo da se uda za cara.

Elizabeta je shvatila da je situacija još gora zato što je Helena, nesklona avanturi, postala *i daleka i odsutna*. Udaja za cara podrazumeva i selidbu u Beč. I ostavljanje Elizabete sa...

„Gde si?“ Majčino pitanje, praćeno ozlojeđenom, gotovo životinskom bukom, dopiralo je iz tako zaprepašćujuće blizine da je Elizabeta poskočila, a Špac pokrila usta rukama da bi prigušila cerekanje. Majka je uspela da uđe u sobu a da je čerke ne čuju – što je bilo značajno postignuće, s obzirom na njen bučni hod.

Elizabeta je povratila prisustvo duha i namignula sestrici.

„Za boga miloga, Sisi! Vojvoda će stići svakog časa!“

Vojvoda. Majčina najveća nada za Elizabetinu budućnost i jedan od najpompeznijih ljudi na kugli zemaljskoj. Majka se nadala da će je danas zaprositi; Elizabeta se nadala da će se usput strmeknuti s konja.

Još neko je žurnim korakom ušao u salon. Zasigurno sluškinja. Helena je žurbu smatrala nepriličnom.

„Još se nije obukla? To je nemoguće!“, rekla je majka.

Elizabeta je zakolutala očima. *Svakog časa* bilo je preterivanje. Proći će nekoliko sati do vojvodinog dolaska. Osmehnula se Špac podigavši obrvu. Niko još nije bio odeven – obe su bile u spavaćicama, bose, raspuštene i neočešljane kose.

Sestre su se osmelile i gvirnule iza zavese. Sluškinja je donela Elizabetinu dnevnu haljinu – nabranu i glamuroznu, ukrašenu trakama, ali toliko krutu od štirka da se činilo da može samostalno stajati. Možda je to bio odgovor na jade koji će je danas snaći: haljina će je zameniti. Sumnjala je da će vojvoda opaziti da u njoj nema žene. U stvari, takav razvoj situacije mogao bi smatrati poboljšanjem.

Gledale su kako se majka dramatično nagnje u stranu i svom težinom oslanja o sirotu sitnu sluškinju, koja se upinjala da ponese i nju i ukrućenu haljinu.

Majka je, uprkos nervozni, bila savršeno doterana. Na sebi je imala tamnozelenu haljinu s visokim okovratnikom i širokim rukavima. Cvetna ogrlica privlačila je pažnju na nežni vrat i savršeno strukturirane kosti. Majčina kosa bila je boje meda, a ženstvene crte elegantne, u oštrom kontrastu s tamnim uvojcima i vragolastim licima Elizabete i Špac. Helena je, s druge strane, nasledila majčine zlatne tonove i otmene pokrete, a nedavno je usvojila i pristojno ponašanje.

Elizabeta i Špac su šmugnule iza zavese, svesne da se majka može svakog časa okrenuti i videti ih. Starije žene prenele su razgovor u susednu prostoriju. Elizabeta se okrenula ka Špac, uhvatila je i progovorila prenaglašeno imitirajući majku: „Nasmrt ću iskrvariti iznutra zbog tog deteta! Donesite mi rakiju!“

Špac se zakikotala sa šakom na ustima.

Još su čule majčin daleki piskavi glas. Ovoga puta obraćao se Heleni, koja je u ovaj zlosrečni trenutak zakoračila u hodnik. „Neću dozvoliti da išta krene naopako – ne ponovo, ne u poslednjem trenutku!“

To je bio problem: vojvoda je bio naopak od prvog trenutka, njegova pažnja bila je neželjena i pre nego što je prešao preko praga. Ali Elizabetu niko nije slušao, ma koliko elokventno to obrazlagala.

Špac se radoznalo obratila starijoj sestri. „Majka kaže da on želi da te zaprosi.“

„Može da me prosi koliko god želi“, odvratila je Elizabeta naginjući se zaverenički ka njoj, „ali ja ga ne želim.“

Sarkastično se nasmejala, milujući sestrice po smeđoj kosi. Špac je izgledala kao Elizabeta u tim godinama: rimske nos, bleda put, ružičasti obrazi i vragolast izraz lica. Samo su im se oči razlikovale: Elizabetine su bile nedokučivo plavozelene, a Špacine tečne, tamnosmede, boje šumskog tla posle kiše.

„Ali zašto ga ne želiš?“

Elizabeta je bocnula sestrice i prošaputala s lažnim užasom: „Jesi li videla kako se oblači?“

Kad su se prvi put sreli, na veoma neprijatnoj večeri, vojvoda joj je zbog preterano nabranog okovratnika ličio na čurana. Naravno, mnogo gori utisak je ostavilo njegovo neprekidno hvalisanje i spuštanje šake na Elizabetino koleno ispod stola. Ali Špac ne mora da zna za to. Najmlađa vojvotkinja je sigurno zapamtila njegov kostim.

Špac je zakolutala očima kad ga se setila.

Elizabeta se uozbiljila i sklonila neposlušni uvojak kose sa sestrinog lica. „Ne volim ga i želim da samostalno odlučujem.“

Špac je s razumevanjem klimnula glavom, ali je zlokobna buka kočije doprla s pošljunčanog prilaznog puta kroz otvoreni prozor pre nego što je stigla da postavi još jedno pitanje. Elizabetine obrve su se iznenadeno podigle. Mislila je da su majčine jadikovke o svakom času samo

preterivanja. Ali vojvoda je stigao – i iskrcavao se iz kočije. Elizabeta ga je ugledala kroz drveće, između prozora i prilaznog puta. Njen navodni voljeni: bleda koža, uftiljeni brkovi i smešno nadobudni stav čoveka s najvećim pernatim šeširom koji je Elizabeta dosad videla. Pratila ga je pogledom dok nije zamakao iza ugla.

Okrenula je leđa prozoru, obuhvatila sićušno sestrino lice i sagnula se da je pogleda u radoznale oči. „Želim muškarca koji će mi zasititi dušu. Da li si me razumela?“

Špac je klimnula, zatim se zacerekala i odmahnula glavom.

„I tebi to želim – jednog dana.“ Elizabeta je poljubila sestricu u čelo. Špacina koža bila je topla i suva; mirisala je na med i čaj od kojih su pravljeni njihovi sapuni.

„Sisi!“, majčin glas se približio. Opasno približio.

Elizabeta je, pre nego što ju je majka pronašla i povela u susret sudbini, podigla spavaćicu i opkoračila prozorsku dasku. Spustila se u rosnu travu.

Čula je majčin vrisak kad je šmugnula iza ugla. „Gde je ona?“

A Špac, draga i ljupka, odgovorila je ozbiljnim tonom: „Rekla je da želi muškarca koji će joj zasititi dušu.“

Tako je, sestrice! Elizabeta će spoznati veliku ljubav ili neće biti ni sa kim. Povukla je tu liniju u pesku i neće je prelaziti.

DVA

FRANC JE VOLEO SVE U VEZI S MAČEVANJEM: HLADNI VAZDUH NA grlu, ramena napeta kao oputa luka, slatki miris vlažne trave i način na koji se svet sužavao, dok se ne bi sveo na žiju – pokrete i kontrapokrete. Samo u tim trenucima osećao se potpuno dobro i sigurno na ovom svetu. Samo tada nije bio okružen ljudima koji su mu govorili da razmisli o ovom savezništvu, onom plemiću ili onoj lepoj devojci koja bi mogla biti krotka i poslušna carica. Svi su nešto želeti od njega. Bio je na ivici snaga.

Mačevanje mu je pomagalo da zaboravi sve to, da bude – makar na nekoliko trenutaka – samo Franc. Ne car. Ne Habzburg. Ne izvor novca, podrška, naslednik. Samo muškarac s mačem, koji se dokazuje umom i veštinom u okruženju kraljevskog vrta – među visokim žbunovima i upadljivo belim kamenim stazama. Sam, izuzev protivnika i Tea, služe koji je stajao sa strane.

„Aha!“ Njegov protivnik je ispustio pobednički usklik i navalio na pu-kotinu u odbrani. Ona je, kao i obično, bila mamač, koji je Franc hotimice ponudio. Odbio je udarac i našao se u situaciji da zada onaj smrtonosni.

„Aha ja tebi!“, uzvratio je, siguran da će njegov mač pogoditi metu.

Ali to se nije desilo. Protivnik je lako odbio udarac i žestoko napao. „A šta ćemo sad?“ Poznati glas začuo se kroz protivnikovu masku. „Ne možeš uvek i u svemu pobedivati?“

Franc se trgao od iznenadenja i ljutnje. Mišići su mu se napeli. Mislio je da vežba s učiteljem mačevanja – čutanje je bilo sastavni deo njihove staložene rutine sve dok ga je Franc zamolio da odbace formalnosti. Ali ovaj glas nije bio tiha i pribrana kadanca učitelja mačevanja. Bio je previše oštar. Dovoljno oštar da je mogao pripadati isključivo njegovom mlađem bratu Maksiju.

Ali kada se on vratio u palatu? Najnepouzdaniji Habzburg bio je mesecima odsutan, radeći bog te pita šta, s bog te pita kim, otkad ga je Franc poslao u izviđačku misiju u Italiju. Ponovo je zanemario korespondenciju, pa nije znao ni gde se nalazi.

Stisnuo je vilicu. Naravno da je Maksi izabrao da ga provokira u jedinoj aktivnosti koja mu je omogućavala da bude ono što jeste. Nije mogao da ga ostavi na miru. I to baš danas – kad mu je smirenost bila potrebnija nego ikad.

Noge su mu se hitro pomerile, gotovo same od sebe, kad je krenuo napred. Neće moći da živi od Maksija ako izgubi od njega. Trijumf u mačevalačkom ogledanju najedanput je postao mnogo važniji od dobre fizičke kondicije.

Mačevi su se ukrstili, a dva brata se upustila u složeni ples: dva koraka napred, nazad, nazad, napred, nazad. Franc je napadao zapinjući iz sve snage. Zamalo se spotakao. A zatim...

Imao ga je. Konačno. Francov *épée* pronašao je cilj na Maksijevom srcu. Tkanina na bratovljevim grudima se povila pod tupim vrhom.

„Pobeda!“ Franc je uzmakao za korak, teško dišući, i podigao masku.

Maksijeva ramena su se obesila. Dopustio je da mu maska padne na travu i nehajno prošao rukom po peščanoplavoj kosi. Nije izgledao uzne-mireno. Franc je poželeo da i on može izgleda tako bezbrižno. Pomislio

bi da Maksi uopšte ne mari zbog poraza da ga nije bolje poznavao. Ali Maksiju je uvek bilo i te kako stalo do ishoda. Obojici je bilo. Suparništvo i želja za nadmetanjem kolali su njihovim venama. Njihova majka je u to verovala, i odgajila ih je u tom duhu. Nisu podnosili poraz.

„Vidim da nisi zanemario trening, brate.“ Maksijeve oči se nisu osmešivale. „I da su glasine o tvojoj smrti bile preterane.“

„Lepo je znati da su te mesecima stare glasine podstakle da požuriš da me vidiš jer brineš za moje zdravlje.“ Ovo je bio veoma oštar komentar. Franc obično nije dozvoljavao da ga brat povredi. Bio je svestan njegove nepouzdanosti. Ali bio je povređen. Bio je na samrti, a brat ga nije posetio.

Maksi je samo odmahnuo rukom. „Avaj, bio sam veoma zauzet. I onako si ustao iz pepela kao prokleti feniks. Znao sam da će tako biti.“

I zaista, doktori su bili šokirani brzinom njegovog oporavka. Posle udarca nožem u vrat, vrlo brzo je ustao iz kreveta, šetao, vežbao i vratio se vladarskim poslovima.

Istina je bila da je bio primoran na to. Raspao bi se da nije ustao iz bolesničke postelje. Koža na vratu mu je možda zarasla, ali rane u njegovom umu nisu. Buka, miris ili igra svetlosti bili su dovoljni da ga posalju nazad, pravo u pakao. Svakog dana je osećao kako oštrica prodire u njega, kako mu život napušta telo i mržnju u pozadini ubilačkog čina. Neprestano kretanje i savršena samokontrola behu jedini lek za tu boljku.

Trgao je ramenima da bi se ratosiljaо neprijatnih misli. Danas nije mogao da dopusti sebi tako nešto. Nadao se da izgleda kao neko ko se proteže. Nije smeо da dozvoli Maksiju da uoči naznaku slabosti.

„Vaše visočanstvo, vreme je.“

Franc se okrenuo ka Teu – svom čoveku od poverenja u poslednjih nekoliko meseci – jedinoj osobi u palati koja je znala njegove tajne i koja se smeјala njegovim šalamama. Ovog puta su samo ovlaš klimnuli glavom, ali Franc se osećao mirnije posle tog diskretnog gesta podrške. Nije znao kako bi izgurao prethodne mesece bez njega.